

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет

Купчишина Ольга Анатоліївна

УДК 338,43

**КОНЦЕПТ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В ЕКОНОМІЦІ АГРАРНОГО
СЕКТОРУ**

08.00.03 – економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Миколаїв – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Миколаївському національному аграрному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник доктор економічних наук, професор
Шебаніна Олена В'ячеславівна,
Миколаївський національний аграрний університет,
декан факультету менеджменту.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Криленко Володимир Ігорович,
Національний університет кораблебудування імені
адмірала Макарова, проректор з
науково-педагогічної та адміністративної діяльності

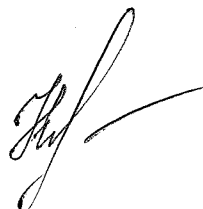
доктор економічних наук, професор
Яценко Ольга Миколаївна,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, професор кафедри
міжнародної торгівлі і маркетингу.

Захист відбудеться «14» травня 2021 р. о 13.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.38.806.01 у Миколаївському національному аграрному університеті за адресою: 54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9, конференц-зала.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Миколаївського національного аграрного університету за адресою: 54010, м. Миколаїв, вул. Генерала Карпенка, 73, навчальний корпус № 1.

Автореферат розіслано «14» квітня 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.В. Ключник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Інструменти регулювання забезпечують досягнення цілей соціальної, економічної та екологічної політики Уряду. Протягом трьох десятиліть з часу проголошення незалежності України відбувається формування політики держави в економіці аграрного сектору. В Україні існує сильна політична воля щодо реалізації амбіційного порядку денного реформ. Якість як регуляторного середовища, так і результатів регулювання дуже залежить від розробки та реалізації комплексу політики, окремих законів, норм і правил. Крім того, державне втручання має свої витрати, які в деяких випадках можуть перевищувати очікувані вигоди. Тому досягнення інклюзивного зростання, сталого розвитку аграрного сектору економіки України потребує ефективної регуляторної політики.

Теоретико–методичні аспекти формування регуляторної політики в аграрному секторі економіки досліджувались багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими, такими як: О. Жулінська, В. Занфіров, І. Колупаєва, О. Крайник, В. Криленко, М. Латинін, О. Літвінов, В. Ляшенко, Н. Малышев, Н. Осадча, М. Погрібняк, Д. Стеченко, І. Червен, Г. Черевко, Г. Чередниченко, І. Чугунов, О. Шобаніна, О. Яценко.

Незважаючи на здобутки згаданих авторів, недостатньо дослідженими є теоретичні аспекти впливу регуляторної політики на ефективність функціонування аграрного сектору, потребує подальшої розробки загальний концепт трансформації регуляторної політики та формування її організаційно-економічного механізму в аграрному секторі.

Актуальність зазначених проблем зумовила вибір теми дослідження, його мету й завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертація виконана в межах науково-дослідної теми Миколаївського національного аграрного університету. Напрацювання здобувача використано при роботі над темами «Формування конкурентоспроможного і соціально-орієнтованого розвитку підприємницьких структур аграрного сектору економіки» (0116U004567)), де здобувачеві належить формування методичних підходів і практичних рекомендацій щодо обґрунтування напрямів трансформації регуляторної політики в напрямку підвищення конкурентоспроможності підприємницьких структур аграрного сектору.

В межах теми «Зовнішньоекономічні трансформації функціонування агропродовольчого комплексу та їх вплив на формування ефективних відносин між його суб'єктами» (0116U003580) здобувачем обґрунтовано концептуальні положення формування регуляторної політики в економіці аграрного сектору.

Мета й завдання дослідження. Метою дослідження є формулювання концептуальних положень та розробка теоретичних і практичних основ формування регуляторної політики в економіці аграрного сектору.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі *завдання*:

- визначити сутність, принципи, етапи здійснення регуляторної політики та обґрунтувати особливості державного регулювання в аграрному секторі;
- систематизувати індикатори оцінки впливу регуляторної політики на економіку аграрного сектору;
- проаналізувати рівень розвитку та ефективність виробництва в аграрному секторі України;
- здійснити моніторинг регуляторної політики в аграрному секторі та обґрунтувати вплив державної регуляторної політики на функціонування підприємницьких структур аграрного сектору;
- обґрунтувати концептуально-стратегічні засади трансформації регуляторної політики;
- визначити напрями державної підтримки інноваційного розвитку аграрного сектору;
- сформувати організаційно-економічний механізм регуляторної політики економіки аграрного сектору.

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та практичні основи концепції формування регуляторної політики в економіці аграрного сектору.

Об’єкт дослідження – процеси формування регуляторної політики в економіці аграрного сектору.

Методи дослідження. Теоретико–методичною основою роботи стали основні положення економічної теорії, теорії державного управління, наукові праці українських і зарубіжних учених з проблем теорії та практики формування регуляторної політики в економіці аграрного сектору.

Для досягнення поставленої мети дослідження застосовано такі загальнонаукові методи, як: *теоретичного узагальнення* – для дослідження сутності регуляторної політики (п. 1.1), підходів до державного регулювання аграрної сфери (п. 1.2); *структурно-логічного аналізу* – для систематизації методів оцінки регуляторної політики (п. 1.3), *класифікації та групування* – для оцінки ефективності виробництва в аграрному секторі (п. 2.1); обґрунтування впливу державної регуляторної політики на функціонування структур аграрного сектору (п. 2.3); *моніторингу* - для здійснення моніторингу регуляторної політики в аграрному секторі (п. 2.2); *статистичного аналізу* – для дослідження сучасних аспектів регуляторної політики та стану аграрного сектору економіки (розділ 2, розділ 3); *системного аналізу* – для розробки концептуальних напрямів трансформації регуляторної політики аграрної сфери (п. 3.1), розробка організаційно-економічного механізму регуляторної політики економіки аграрного сектору (пп. 3.3).

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України, офіційні дані Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, дані Світового Банку.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні важливого для економіки України завдання обґрунтування напрямів

трансформації регуляторної політики аграрного сектору:

вперше:

- обґрунтовано методичні підходи щодо аналізу ефективності регуляторної політики в аграрному секторі економіки через визначення залежності між витратами державної аграрної політики і результатами функціонування аграрного сектору економіки та поєднання трьох основних блоків: аналіз витрат і результатів аграрної політики; аналіз цілей і задач бюджетних програм; аналіз регуляторних умов ведення агробізнесу;

удосконалено:

- методичку оцінювання рівня регуляторної політики аграрного сектору в розрізі трьох категорій показників: цінової підтримки; рівня регулювання ринку засобів виробництва; рівня державного регулювання;

- концептуальні засади формування механізму регуляторної політики складовими якого є: усунення неефективного регулювання; систематизація діючих актів, впровадження новітніх інструментів; публічні консультації з використанням ІТ-рішень; побудова баз даних; використання підходів поведінкової економіки; методична, організаційна та експертно-аналітична підтримка;

дістало подальшого розвитку:

- трактування змісту поняття «регуляторна політика» як системи, мета якої забезпечити досягнення цілей уряду шляхом використання нормативних актів, законів та інших інструментів для формування кращих економічних та соціальних результатів і, таким чином, покращення життя громадян та бізнесу;

- обґрунтування пріоритету спрямування регуляторної політики на підтримку інноваційного розвитку аграрного сектору економіки, результатом чого стане зростання частки наукоємної продукції в аграрному секторі; зростання частки інвестицій в НДДКР та інноваційні виробництва; зростання рівня рентабельності інноваційно-орієнтованих підприємств.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання теоретико–методичних положень і практичних рекомендацій щодо трансформації регуляторної політики в аграрному секторі органами влади різних рівнів при розробці документів у сфері реформування аграрного сектору.

Основні наукові результати, отримані під час дослідження, доведено до практичного впровадження у діяльність: Головного управління державної податкової служби України в Миколаївській області (довідка № 68/9/31-011 від 07.12.2020 р.), що дозволяє обґрунтувати напрями формування організаційно-економічного механізму регуляторної політики; Регіональної ради підприємців при Миколаївській облдержадміністрації (довідка № 01/92 від 14.12.2020 р.) у частині розробки інструментарію щодо оцінки тісноти та якості зв'язку між основними показниками витрат аграрної політики та результативністю аграрного виробництва; Миколаївської обласної профспілкової організації Всеукраїнської профспілки працівників малого та

середнього бізнесу „Єднання” (довідка № 11 від 19.01.2021 р.) щодо удосконалення механізмів державної підтримки, що стимулюватиме ефективність діяльності підприємств малого та середнього бізнесу в аграрній сфері.

Окремі положення дисертації використовуються при підготовці навчально-методичних комплексів та викладанні дисциплін «Інституціональна економіка», «Економіка підприємств» в Миколаївському національному університеті імені В.О. Сухомлинського (довідка № 01-12/01/29.3/197 від 04.02.2021 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею. Усі результати, викладені в дослідженні, отримані автором самостійно, з наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті результати й положення, які отримані автором особисто. Особистий внесок автора в публікаціях, виконаних у співавторстві, конкретизовано в списку опублікованих праць в авторефераті.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення дисертації доповідалися й одержали схвалення на Міжнародних науково–практичних конференціях «The modern Trends in the Development of Business Social Responsibility» (Lisbon, Portugal, 2017 р.); «Глобальний економічний простір: детермінанти розвитку» (м.Миколаїв, 2016 р.); «Anti-Crisis Management: State, Region, Enterprise» (Le Mans, France, 2017 р.) та Всеукраїнських науково-практичних конференціях «Сучасна національна економіка країни: проблеми, дослідження, перспективи» (м.Київ, 2017 р.); «Економічна політика та адміністрування у сфері регіонального розвитку України» (м. Миколаїв, 2018 р.); «Economic security: state, cluster, enterprise» (Lisbon, Portugal, 2020 р.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний обсяг роботи – 167 сторінок. У тексті дисертації розміщено 36 таблиць, 54 рисунки, 4 додатки – на 11 сторінках, список використаних джерел (121 найменування) – на 14 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретико-методичні засади формування регуляторної політики**» досліджено теоретичні аспекти, принципи, етапи здійснення регуляторної політики та обґрунтовано особливості державного регулювання в аграрному секторі; систематизовано індикатори оцінки впливу регуляторної політики на економіку аграрного сектору.

Визначено регуляторну політику як складного процесу, в якому може бути задіяне значне коло суб'єктів з різними правовими повноваженнями та механізм взаємодії яких не врегульовано. На практиці це призводить до прийняття недосконалих, доволі часто непотрібних, а значить і не придатних до реалізації, з невизначеними конкретними наслідками, у тому числі й економічного характеру, регуляторних актів.

У роботі систематизовано основні принципи регуляторної політики, що висвітлені в законодавчих актах та дослідженнях науковців. На основі досліджень нами доповнено шість основних принципів регуляторної політики. До них було додано принцип системності та принцип динамічності, при якому системна регуляторна політика держави повинна припускати наявність цілої низки змінних, що можуть порушити характер регуляторних процесів, однак в цілому вони не суперечать основній концепції побудови регуляторної політики держави.

Систематизовано основні етапи формування державної регуляторної політики України через поєднання з основними етапами регуляторної політики в країнах ОЄСР (табл.1). Доведено, що сучасний етап розвитку, створює передумови для формування smartregulation, тобто створення середовища здатного розумно підтримувати різні види підприємницької діяльності, а не створювати додаткові бар'єри.

Таблиця 1 Етапи становлення та розвитку регуляторної політики в Україні

	Етапи	Характеристика
	Підготовчий етап 1991-1997 рр.	Перехід від адміністративно-командної до ринкової системи
lessregulation	I етап – 1997-1998 рр.	Започаткування регуляторної реформи. Ідея регуляторної реформи та дерегуляції.
	II етап- 2000 р.	Указ Президента України «Про запровадження єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва». Формування єдиної регуляторної політики.
	III етап – 2003р.	Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності». Законодавче закріплення засад державної регуляторної політики.
	IV етап – 2005р.	Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності». Формування окремого підрозділу в програмі уряду.
betterregulation	V етап - 2008 р.	Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо вдосконалення державного регулювання господарської діяльності». Укріплення регуляторної політики в умовах фінансової кризи. Підвищення якості провадження регуляторної політики.
	VI етап – 2010р. по теп. час	Указ Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади». В 2011 р. створено Державну службу України з питань регуляторної політики та розвитку підприємства. Державна регуляторна служба України утворена 24 грудня 2014 р. через «реорганізацію шляхом перетворення» Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємства.

Механізм державного регулювання аграрного сектору економіки визначено нами як сукупність дій, форм та способів впливу на суб'єктів аграрного сектору з метою забезпечення економо-соціо-екологічної ефективності галузі. Цей підхід зумовлений специфікою аграрного сектору, який не можна розглядати лише як економічний суб'єкт. Сформульовано

особливості державного регулювання як особливості державної регуляторної політики в аграрному секторі через оптимальне поєднання ринкового механізму господарювання та механізму державного регулювання через низку регуляторних актів. Розроблено відповідні принципи взаємодії державного регулювання та регуляторної політики в аграрному секторі.

Встановлено, що ефективний державний аграрний протекціонізм повинен бути комплексною системною програмою, на основі якої держава регулює стійкість аграрного сектору. На основі системи нормативно-правових актів та організаційно-економічних механізмів державні органи повинні на інноваційній основі формувати сприятливі умови для розвитку аграрного сектору.

Основними специфічними факторами на яких повинна базуватись державна підтримка аграрного сектору повинні стати наступні: збереження до певної міри системи державних закупівель сільськогосподарської продукції; формування системи сезонного кредитування аграрних товаровиробників; обмежувальний та конструктивний характер регулювання державою цін на продовольчому ринку; нездатність ринку в певних умовах вирішувати завдання розвитку інфраструктури, реконструкції галузей сільського господарства, фінансування аграрної науки і освіти.

Визначено, що в основу формування ефективної регуляторної політики в аграрному секторі необхідно закласти, насамперед, механізм державного регулювання цін і доходів національних агротоваровиробників. Обов'язковою умовою при цьому повинно стати виявлення та врахування причин походження нееквівалентності обміну продукції та ресурсів сільського господарства.

У роботі обґрунтовано, що для оцінки результативності державної підтримки та визначення її ефективності потрібно підходити зі сторони системного аналізу. На нашу думку, на сучасному етапі розвитку регуляторної політики можна визначити три основних рівня її реалізації: глобальна регуляторна політика, що досліджує в рамках проекту Світового Банку «Global Indicators of Regulatory Governance», взаємодію урядів різних країн світу з громадськістю в процесі формування регулювань, що впливають на бізнес-середовище; національна регуляторна політика, яка на рівні України формується державною регуляторною службою; регуляторна політика галузевого рівня, що здійснюється профільними інституціями в рамках національного законодавства.

У другому розділі **«Аналіз сучасного стану та розвиток підприємництва аграрного сектору в Україні»** проаналізовано рівень розвитку та ефективність виробництва в аграрному секторі України; здійснено моніторинг регуляторної політики в аграрному секторі та обґрунтувати вплив державної регуляторної політики на функціонування підприємницьких структур аграрного сектору.

Вітчизняний аграрний сектор вирізняється достатньо високим рівнем стійкості виробництва, навіть в несприятливих соціально-економічних

умовах. На основі проведеної системної земельної та аграрної реформ в країні сформувався потужний, конкурентоспроможний сектор аграрної економіки. Це одна з небагатьох галузей національної економіки, що постійно нарощує обсяги виробництва, експорту та доходів держави, власників і громадян. На цей факт вплинув і кліматично-географічний потенціал території, аграрне виробництво традиційно відіграє ключову роль в українській економіці.

Встановлено, що обсяг виробництва сільськогосподарської продукції в постійних цінах 2010 р. на макро рівні стабільно зростає. Зокрема, показники 2019 р. в цілому по Україні перевищують відповідні показники 2010 р. та 1995 р. на 45,3 та 48,2 %% відповідно. За період 1995-2018 рр. показник обсягу виробництва сільськогосподарської продукції в розрахунку на одну особу по Україні зріс на 78,5 відсотки.

Аналіз даних про витрати зведеного бюджету України на підтримку сільського господарства, лісового господарства та мисливства, рибного господарства та фундаментальні та прикладні дослідження у цих сферах показує, що їхній обсяг має тенденцію до зниження з 2007-2016 рр. (рис.1).

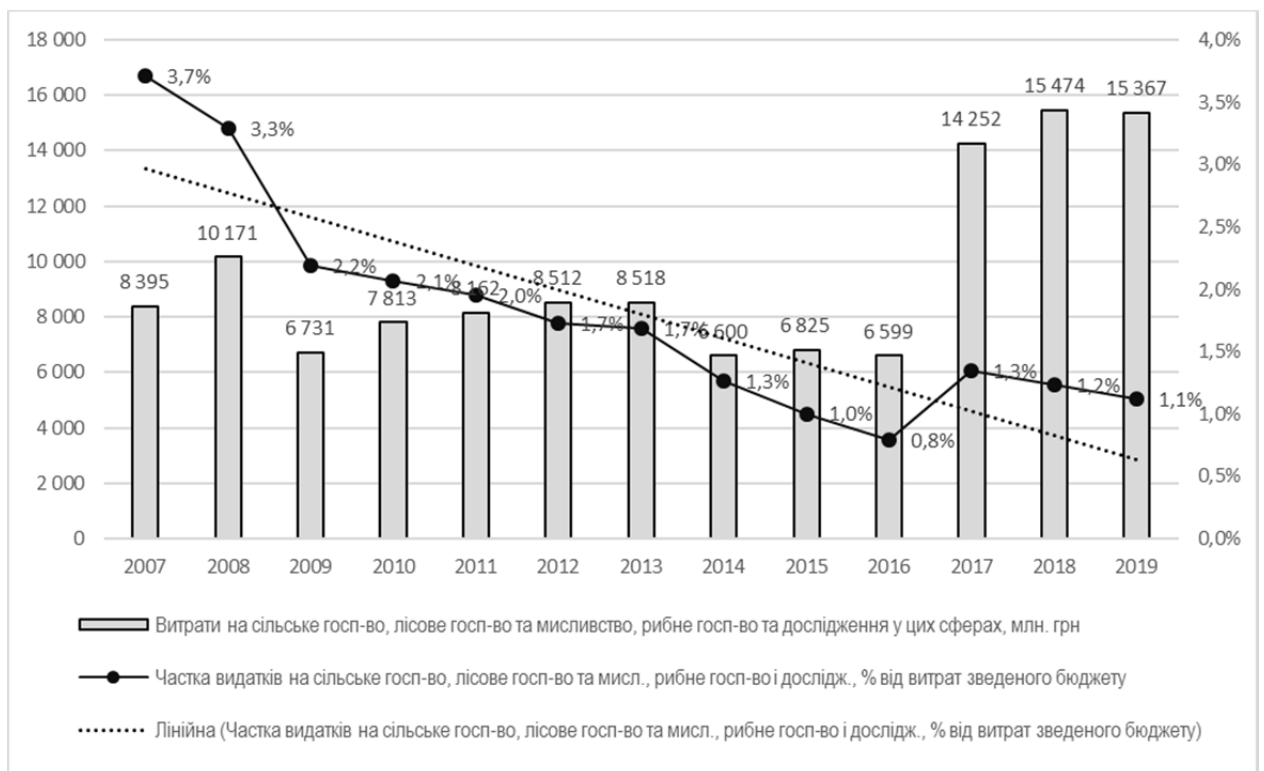

Рисунок – 1 Динаміка обсягів державних витрат на сільське госп-во, лісове госп-во та мисливство, рибне госп-во та дослідження у цих сферах (млн. грн, ліва шкала) та їхня частка у загальних витратах бюджету (% , права шкала) за 2007-2019 рр.

У 2017 р. відбувся суттєвий приріст видатків – з 6599 млн грн до 14252 млн грн (більш ніж у 2 рази). Але при цьому яскраво вираженою є тенденція до зниження частки цих витрат у загальних видатках зведеного бюджету України за цей період, підтверджена лінійним трендом: якщо у бюджеті 2007

р. частка витрат, що аналізуються, становила 3,7 %, то у 2019 р. лише 1,1 % (зменшення майже у 5 разів).

За рейтингом Doing Business (субіндекс «Оподаткування») встановлено постійне зниження податкового навантаження на підприємства в Україні за період наявності даних (з 2006 р.). Знижується як загальне податкове навантаження, так й оподаткування заробітної плати. Найбільшого прогресу у регуляторній податковій сфері досягнуто за показником витрат часу на оподаткування – якщо на 2006 р. підготовка й подання податкової звітності вимагали 2085 годин на рік, то на 2020 р. витрати часу становили лише 328 годин, тобто скоротилися більш ніж у 6 разів, що засвідчує успіх процесу дерегуляції у сфері оподаткування за 2006-2020 рр.

Проведено компаративний аналіз який показав, що за Індексом економічної свободи Україна має позитивні зрушення у цій сфері за останнє десятиліття: якщо на 2005 р. вартість реєстраційних процедур становила 5,6 % від вартості власності і вимагала 113 діб, то на 2020 р. ці показники дорівнювали 1,7 % і 15 діб відповідно.

Досліджено основні показники регуляторної політики для аграрної сфери згідно методики ОЕСР для України за 1995-2019 рр. Динаміка результуючого показника рівня урядової підтримки аграрного сектору (TSE) для України за обсягом є співставним з Казахстаном, при цьому TSE Казахстану характеризується меншою амплітудою коливань відносно України, що свідчить про більш виважену і послідовну аграрну політику в Казахстані.

Аналіз усіх чотирьох основних показників регуляторної політики за методикою ОЕСР для України (рис. 2) за 1995-2019 рр. показує постійну позитивну величину і відносну стабільність показника GSSE (General Services Support Estimate) впродовж усього періоду аналізу. Цей показник характеризує державну підтримку інфраструктурних підприємств, які надають послуги агровиробникам.

На фоні нестабільності показників PSE та CSE для України стабільним виглядає показник підтримки сектору загального забезпечення агросектору (аграрної інфраструктури), який відображує обсяг річних валових бюджетних трансфертів у грошовій формі організаціям, що надають послуги аграрному виробництву (GSSE - General Service Support Estimate)

Співставлення структури показника GSSE для України з іншими країнами показало, що в Україні найбільшу частку GSSE, порівняно з країнами ОЕСР, ЄС та Казахстаном, займає підтримка системи знань та інновацій в агросекторі. Також привертає увагу значна частка витрат на інспекцію і контроль у сільському господарстві, яка значно перевищує частку в GSSE для країн ОЕСР і ЄС, що є характерним для пост-радянських економік, в яких витрати на держконтроль є значними у всіх секторах економіки. Частка розвитку і підтримки інфраструктури, маркетингу і просування значно відстає від аналогічних показників країн з усталеною регуляторної політикою в агросекторі.

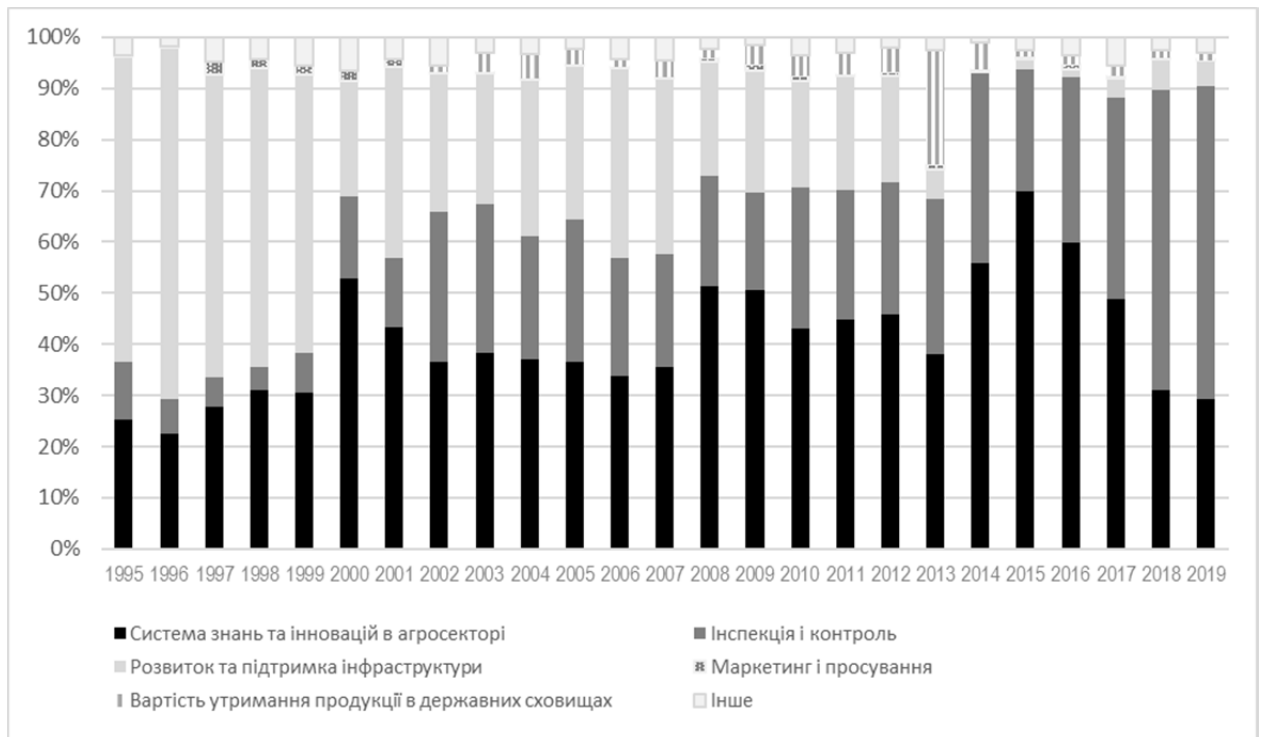

Рисунок – 2 Динаміка структури складових показника GSSE за 1995-2019рр. для України, %

Відповідно, аналіз регуляторної політики в аграрному секторі в Україні за допомогою показників ОЕСР свідчить, що з 1995 р. (рік початку застосування цієї методики до України) вектор загальної підтримки аграрного сектору неодноразово змінювався: якщо у 1995-1996 рр. загальна підтримка була відсутня (оподаткування), то 1997-2012 рр. аграрний сектор отримував підтримку з бюджету (субсидування). Починаючи з 2013 р. знов спостерігається режим оподаткування за показником загальної підтримки (TSE).

Відсутність довгострокового тренду в українській аграрній регуляторній політиці також спостерігається й за показниками підтримки виробників (PSE) та підтримки споживачів (CSE) – аналіз даних показників показує їхню значну волатильність, зміни значень з позитивних на від’ємні. На фоні тривалої варіабельності показників загальної підтримки, підтримки виробників і споживачів українського аграрного сектору, відносно стабільним виглядає показник підтримки сектору загального забезпечення агросектору (GSSE).

Аналіз структура підтримки аграрної інфраструктури в Україні (показник GSSE) показує домінування підтримки системи аграрних знань і інновацій, високу частку витрат на контроль за продукцією в аграрному секторі, відставання за показниками підтримки периферійної інфраструктури та маркетингу та просування.

В цілому проведений аналіз свідчить про найбільш позитивний ефект від зменшення податкового тягаря, що дозволило українському агробізнесу стати прибутковим, збільшуючи свою частку у ВДВ, так й про відсутність в

Україні сформованої системної довгострокової регуляторної політики у сфері аграрного виробництва.

У третьому розділі – **«Інноваційні основи формування регуляторної політики в економіці аграрного сектору»** – обґрунтовано концептуально-стратегічні засади трансформації регуляторної політики; визначено напрями державної підтримки інноваційного розвитку аграрного сектору; сформовано організаційно-економічний механізм регуляторної політики економіки аграрного сектору.

В Україні державна регуляторна політика потребує детальної систематизації та удосконалення. Сучасна аграрна політика в Україні перебуває у стані становлення та оформлення. Після суттєвого зниження фіскального тиску на агровиробників введенням фіксованого сільськогосподарського податку (ФСП) у 1999 р., що фактично стало податковою і регуляторною реформою у сфері агробізнесу, аграрне виробництво в Україні почало відновлюватися.

Про це свідчить, зокрема, стійке збільшення частки прибуткових агропідприємств з початку 2000-х років. Частка прибуткових підприємств суттєво знизилася в період з 1995-2000 рр., досягши свого мінімуму у 1998 р. – 8,1 %, тоді як у 2000 р. їхня частка становила вже 65,5 відсотків. Тобто, необхідність запровадження ефективної регуляторної політики в аграрному секторі є об'єктивною складовою макроекономічної політики.

Проведено аналіз зв'язку між показниками витрат та результатів аграрної політики. Розраховано коефіцієнти кореляції між витратами державної аграрної політики та результатами аграрного виробництва (рис. 3), які свідчать, що заходи аграрної політики в Україні призводять до протилежних результатів: при зменшенні бюджетних витрат аграрної політики показники виробництва зростають. Дані аналізу свідчать, що усі показники витрат аграрної політики демонструють слабкий або від'ємний зв'язок з результатами аграрного виробництва.

Найщільніший від'ємний зв'язок з результатами діяльності аграрного сектору демонструє такий показники витрат аграрної політики як частка витрат на підтримку сільського господарства (у % від витрат зведеного бюджету) – коефіцієнти кореляції з показниками результатів аграрного виробництва коливаються від -0,86 до -0,77. Це є найбільш яскравий приклад зворотного впливу підтримки аграрного виробництва урядом – чим більшою є підтримка, тим меншим є ефект від неї.

На основі цього сформовано концептуальну модель аналізу «витрати-результати», що базується на ідеї про позитивну залежність між витратами державної аграрної політики та результатами функціонування аграрного сектору економіки.

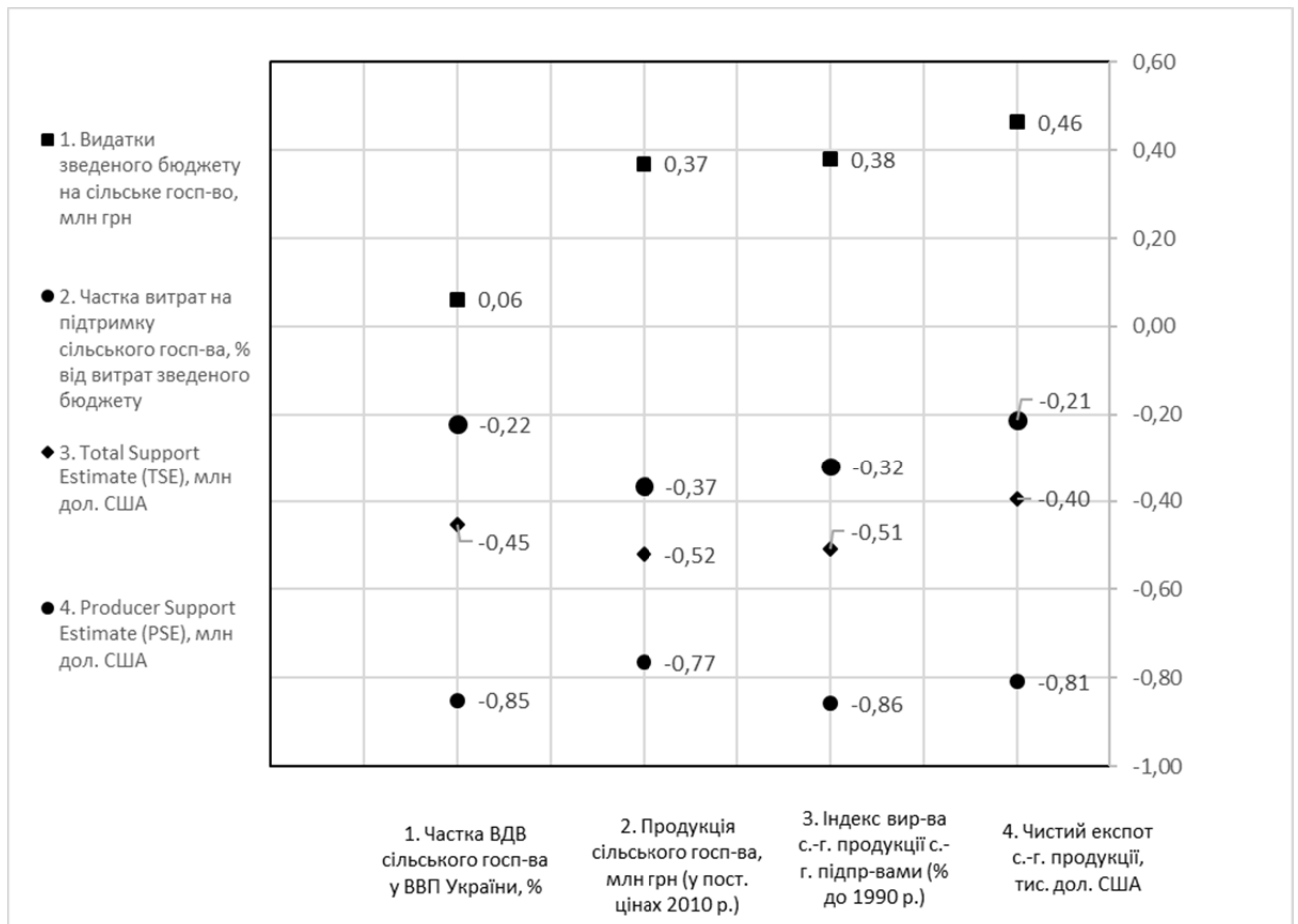

Рисунок – 3 Коефіцієнти кореляції між показниками витрат та результатів аграрної політики в Україні

Вона базується на ідеї про позитивну залежність між витратами державної аграрної політики та результатами функціонування аграрного сектору економіки. Тобто чим щільнішим є зв'язок між бюджетними витратами на аграрний сектор і результатами його функціонування, тим більш ефективною є аграрна політика.

На основі дослідження сучасної нормативно-законодавчої бази нами сформовано концепт-аналіз регуляторної політики в аграрному секторі як базису для запровадження ефективного регуляторного інструментарію. Визначено, що комплексний аналіз регуляторної політики повинен складатися з трьох основних блоків (рис. 4):

1. Аналіз витрат і результатів аграрної політики. Даний блок аналізу має дати уявлення про наявність та щільність зв'язку між показниками державних бюджетних витрат на агросектор та результатами функціонування агросектору. Основним питанням даного блоку аналізу є питання про вплив бюджетних витрат на результати діяльності агросектору.

2. Аналіз цілей і задач бюджетних програм. У цьому блоці проводиться аналіз бюджетних програм, які формують державні витрати аграрної політики. Цей блок аналізу базується на даних програмно-цільового методу (ПЦМ) – для кожної бюджетної програми розглядається її цілі, задачі, обсяги фінансування, результативні показники. Даний блок аналізу має дати

відповідь на питання про якість державного управління агросектором, оскільки розроблені бюджетні програми деталізують загальну державну аграрну політику, а якість розробки їх цілей, задач і показників результативності свідчить про якість державного управління агросектором.

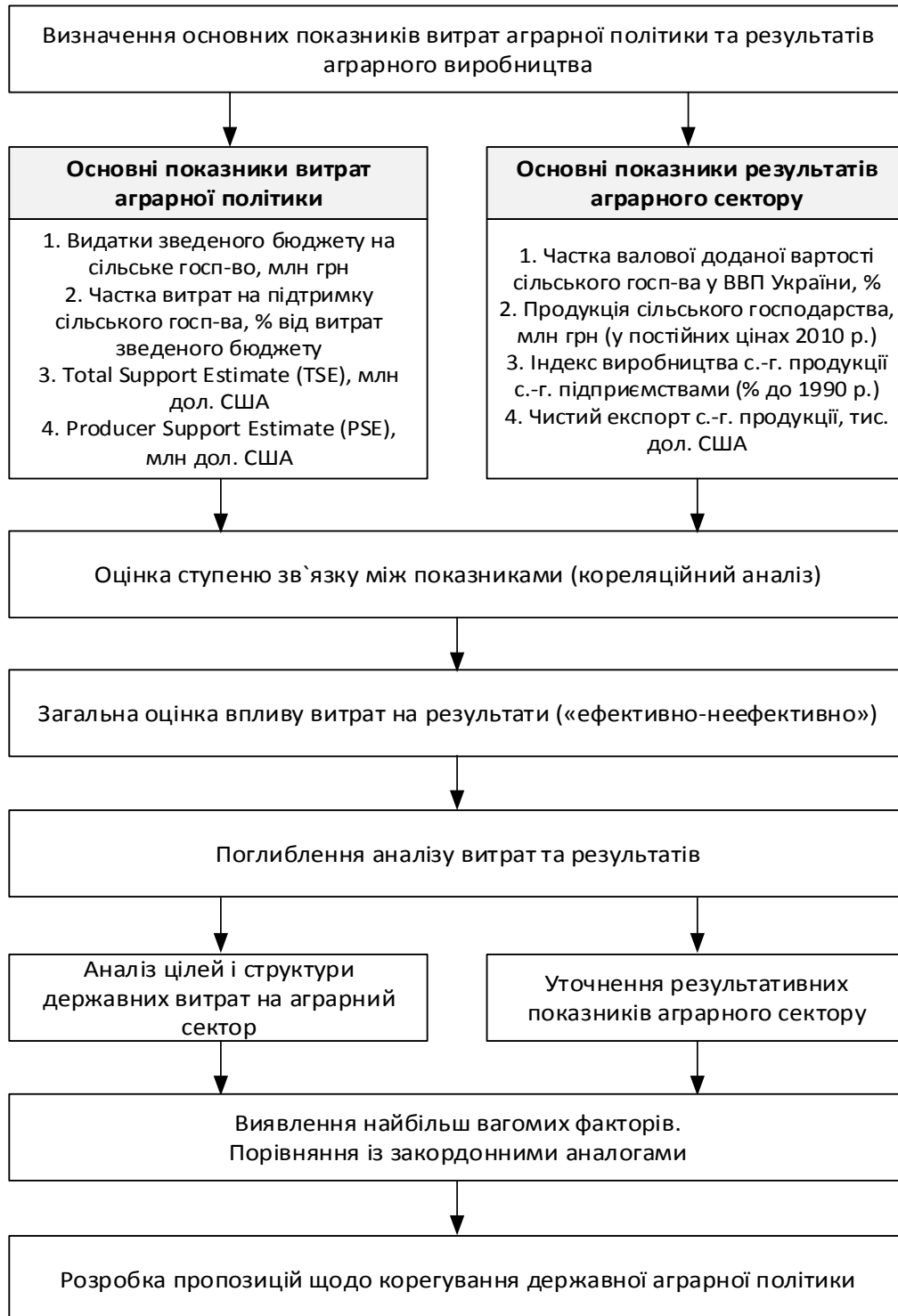

Рисунок – 4 Принципова схема аналізу витрат та результатів аграрної політики

Проведено детальний аналіз витрат зведеного бюджету за програмною класифікацією, тобто у розрізі бюджетних програм та досліджено витрати

зведеного бюджету на підтримку сільського господарства згідно функціональної та програмної класифікації.

Це дало можливість дослідити фінансування бюджетними коштами задекларованих цілей та задач аграрної політики, їх фінансування головним розпорядником бюджетних коштів – Міністерством аграрної політики та продовольства України.

Відповідно, на основі проведених досліджень щодо бюджетних програм аграрної політики в Україні, порядку розподілу бюджетної дотації дало нам можливість обґрунтувати механізм державної підтримки інноваційного розвитку аграрного сектору. Концептуально механізм державної підтримки інноваційного розвитку аграрного сектору представлено на рис. 5.

Встановлено, що механізм державної підтримки інноваційного розвитку аграрного сектору повинен базуватися на дуалістичній взаємодії системи державного регулювання галузі та механізму державної підтримки. Через поєднання цих елементів формується реалістична державна інноваційна політика аграрного сектору та відповідна стратегія інноваційного розвитку.

Основним завданням механізму державної підтримки інноваційного розвитку аграрного сектору повинно стати формування відповідного інституційного середовища, яке згенерувало б ефективну регуляторну, фіскальну, інноваційну, інвестиційну політику. Створивши тим самим поле стимулюючого впливу для розвитку інновацій загалом, та інноваційних виробництв зокрема.

Результатом стимулюючого впливу повинні стати наступні індикативні показники:

- зростання частки наукоємкої продукції в аграрному секторі;
- зростання частки інвестицій в НДДКР та інноваційні виробництва;
- зростання рівня рентабельності іноваційно-орієнтованих підприємств.

Встановлено, що організаційно-економічний механізм регуляторної політики економіки аграрного сектору це система галузевих механізмів управління, які повинні бути ідеально вбудовані національну економічну систему, забезпечуючи сталість аграрного сектору економіки.

Визначено найбільш проблемні сфери регулювання аграрного сектору економіки в Україні через системний аналіз основних міжнародних компаративних систем: Doing Business; Global Competitiveness Index; Economic Freedom of the World; Index of Economic Freedom; Global Food Security Index.

За всіма досліджуваними рейтингами Україна має дуже великий розрив з країною-сусідом Польщею. Аналізуючи причини економічного зростання Польщі, можна стверджувати, що в країні дуже чітко розмежовано повноваження держави та вільного ринку. Україна ж на даному етапі,

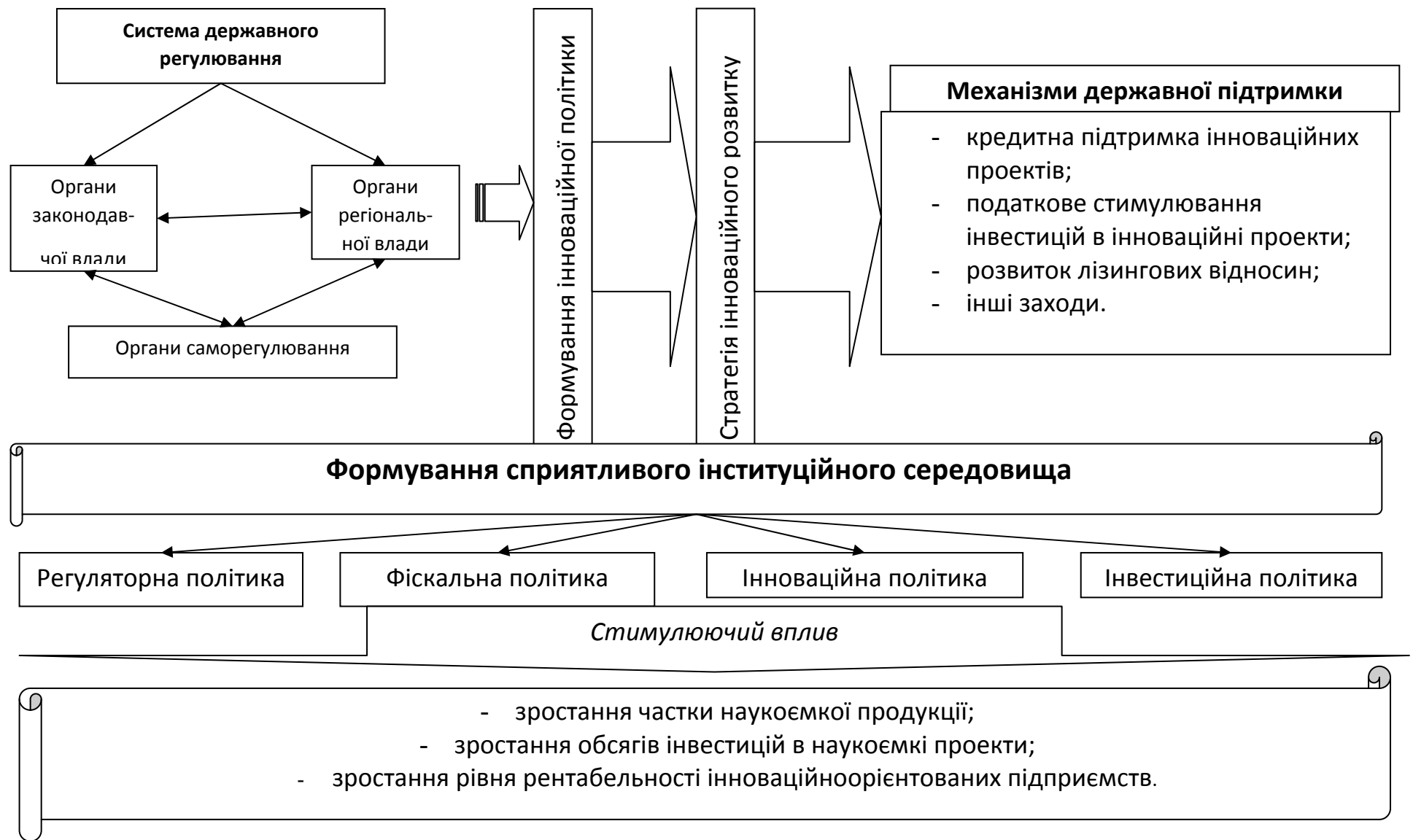

Рисунок – 5. Механізм державної підтримки інноваційного розвитку аграрного сектору (авторська розробка)

характеризується як держава в якій практично відсутні економічні свободи, що в свою чергу потребує проведення ефективних економічних реформ, чільне місце серед яких займатиме ефективна регуляторна політика.

Досягнення продовольчої безпеки виступає однією з пріоритетних цілей будь-якої аграрної регуляторної політики як у її загальному, так й у вузькому розумінні. Продовольча безпека, як ціль державного регулювання в аграрному секторі, присутня у всіх програмних документах розвитку аграрного сектору будь-якої країни, яка декларує відповідальність держави за безпеку населення.

Дослідження Глобального індексу продовольчої безпеки (GFSI) за період 2012-2019 рр. дозволило сформуванати перелік проблем, що перешкоджають Україні досягти більш високих показників в царині:

1. ВВП на душу населення за ПКС – вкрай низькі значення показника говорять про низький рівень внутрішнього споживчого попиту, у т.ч. й на продукти агробізнесу, що суттєво стримує розвиток внутрішнього агропродовольчого ринку. Дуже низький рівень цього показника у 2016-2019 рр. не додає перспектив розвитку агробізнесу.

2. Бюджетні витрати на дослідження та розробки в аграрній сфері – переважно нульові значення вказують на відсутність системної державної політики у сфері організації аграрної науки.

3. Корупція – нульові значення цього показника за всі роки періоду, що аналізується також виводить цю проблему до першочергових, які загрожують національній продовольчій безпеці.

4. Національна продовольча програма або стратегія – нульові значення за цим показником за 2016-2017 рр. вказують на наявність проблем у державному управлінні аграрним сектором, так само як й з показником «Продовольчий моніторинг та нагляд», які є складовими показника «Стандарти харчування».

Відповідно, при розробці комплексу заходів державної регуляторної політики в аграрному секторі слід приділити увагу саме цим критичним позиціям рейтингу продовольчої безпеки.

Проведений аналіз проблем регулювання вказує на три основні проблеми з дерегуляцією для малого та середнього підприємництва в аграрному секторі України:

- 1) проблеми з процедурами оформлення землекористування;
- 2) валютне регулювання;
- 3) митне оформлення.

Формування організаційно-економічного механізму регуляторної політики економіки аграрного сектору повинно базуватися на порівняльній оцінці витрат та результатів регуляторної політики. При цьому систему оцінки якості регуляторної політики нами пропонується обґрунтовувати за чотирма блоками: прямі бюджетні витрати політики, умови ведення бізнесу в країні, макроекономічні умови, результативні показники аграрного сектору.

Для формування інтегрованої регуляторної політики нами запропоновано комплекс заходів, які враховують міжнародний досвід і спираються вже на створені в Україні, а саме:

визначення спеціального механізму усунення надмірного та неефективного нормативного правового регулювання (дерегулювання);
систематизація діючих нормативних правових актів, існуючих інструментів, а також впровадження новітніх передових інструментів регуляторної політики та перехід до повного циклу оцінки регулювання;
публічні консультації з використанням ІТ-рішень;
побудова баз і платформ даних для бізнесу, громадян, державних органів та організацій;
використання підходів поведінкової економіки ("підштовхування ");
кооперація причетних осіб - державних (уряд, Верховна рада, Рахункова палата, відомства) і недержавних (бізнес, не комерційні організації, об'єднання громадян);
методична, організаційна та експертно-аналітична підтримка.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретико-методичні підходи та практичні рекомендації щодо формування регуляторної політики в економіці аграрного сектору. Основні результати дисертаційної роботи дали змогу сформулювати низку теоретичних і науково-практичних висновків:

1. Визначено трактування терміну регуляторної політики як складного процесу, в якому може бути задіяне значне коло суб'єктів з різними правовими повноваженнями та механізм взаємодії яких неврегульовано.

Систематизовано основні принципи регуляторної політики, додано принцип системності, адже будь-яка суспільно-економічна модель утворює структуру, основні елементи якої тісно пов'язані між собою і взаємозалежні один з одним. та принцип динамічності, при якому системна регуляторна політика держави повинна припускати наявність цілої низки змінних, що можуть порушити характер регуляторних процесів, однак в цілому вони не суперечать основній концепції побудови регуляторної політики держави.

Систематизовано основні етапи формування державної регуляторної політики України через поєднання з основними етапами регуляторної політики в країнах ОЕСР.

2. Визначено, що для оцінки результативності державної підтримки та визначення її ефективності потрібно підходити зі сторони системного аналізу. Визначено три основних рівня реалізації регуляторної політики: глобальна регуляторна політика, національна регуляторна політика, регуляторна політика галузевого рівня.

Сформовано показники оцінки рівня регуляторної політики аграрного сектора в розрізі трьох категорій: показники оцінки цінової підтримки аграрної політики; показники оцінки рівня регулювання ринку засобів виробництва; показники оцінки рівня державного регулювання, розглядаючи при цьому аграрний сектор як сукупність трьох елементів: аграрних підприємств (виробників), сектору загального забезпечення (інфраструктура) та споживачів

аграрної продукції.

3. *Визначено, що* обсяг виробництва сільськогосподарської продукції в постійних цінах 2010 р. на макро рівні стабільно зростає. Показники 2019 року в цілому по Україні перевищують відповідні показники 2010 та 1995 років на 45,3 та 48,2 відсотки відповідно.

За рейтингом Doing Business (субіндекс «Оподаткування») встановлено постійне зниження податкового навантаження на підприємства в Україні за період наявності даних (з 2006 р.). Найбільшого прогресу у регуляторній податковій сфері досягнуто за показником витрат часу на оподаткування – якщо на 2006 р. підготовка й подання податкової звітності вимагали 2085 годин на рік, то на 2020 р. витрати часу становили лише 328 годин, тобто скоротилися більш ніж у 6 разів, що засвідчує успіх процесу дерегуляції у сфері оподаткування за 2006-2020 рр.

4. Здійснено моніторинг регуляторної політики для аграрної сфери згідно методики ОЕСР для України за 1995-2019 рр. Аналіз усіх чотирьох основних показників регуляторної політики за методикою ОЕСР для України за 1995-2019 рр. показує постійну позитивну величину і відносну стабільність показника GSSE (General Services Support Estimate) впродовж усього періоду аналізу. Цей показник характеризує державну підтримку інфраструктурних підприємств, які надають послуги агровиробникам.

На фоні нестабільності показників PSE та CSE для України стабільним виглядає показник підтримки сектору загального забезпечення агросектору (аграрної інфраструктури), який відображує обсяг річних валових бюджетних трансфертів у грошовій формі організаціям, що надають послуги аграрному виробництву (GSSE - General Service Support Estimate)

Співставлення структури показника GSSE для України з іншими країнами показало, що в Україні найбільшу частку GSSE, порівняно з країнами ОЕСР, ЄС та Казахстаном, займає підтримка системи знань та інновацій в агросекторі.

5. Сформовано концептуальну модель аналізу «витрати-результати», що базується на ідеї про позитивну залежність між витратами державної аграрної політики та результатами функціонування аграрного сектору економіки. Вона базується на аналізі зв'язку між показниками витрат та результатів аграрної політики. Розраховано коефіцієнти кореляції між витратами державної аграрної політики та результатами аграрного виробництва які свідчать, що заходи аграрної політики в Україні призводять до протилежних результатів: при зменшенні бюджетних витрат аграрної політики показники аграрного виробництва зростають.

Визначено, що комплексний аналіз регуляторної політики повинен складатися з трьох основних блоків: аналіз витрат і результатів аграрної політики; аналіз цілей і задач бюджетних програм; аналіз регуляторних умов ведення агробізнесу.

6. Доведено, що механізм державної підтримки інноваційного розвитку аграрного сектору повинен базуватися на дуалістичній взаємодії системи державного регулювання галузі та механізму державної підтримки, на основі

поєднання цих елементів формується реалістична державна інноваційна політика аграрного сектора та відповідна стратегія інноваційного розвитку. Результатом стимулюючого впливу повинні стати наступні індикативні показники: зростання частки наукоємкої продукції в аграрному секторі; зростання частки інвестицій в НДДКР та інноваційні виробництва; зростання рівня рентабельності іноваційно-орієнтованих підприємств.

7. Встановлено, що організаційно-економічний механізм регуляторної політики економіки аграрного сектору це система галузевих механізмів управління, які повинні бути ідеально вбудовані національну економічну систему, забезпечуючи сталість аграрного сектору економіки. Визначено найбільш проблемних сфер регулювання аграрного сектору економіки в Україні через системний аналіз основних міжнародних компаративних систем: Doing Business; Global Competitiveness Index; Economic Freedom of the World; Index of Economic Freedom; Global Food Security Index.

Встановлено, що формування організаційно-економічного механізму регуляторної політики економіки аграрного сектору повинно базуватися на порівняльній оцінці витрат та результатів регуляторної політики. При цьому систему оцінки якості регуляторної політики пропонуємо обґрунтовувати за чотирма блоками: прямі бюджетні витрати політики, умови ведення бізнесу в країні, макроекономічні умови, результативні показники аграрного сектору.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОУВАЧА

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1.1 Статті у наукових фахових виданнях України та у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз

1. Купчишина О.А. Сутність та форми здійснення регуляторної політики в аграрному секторі. Глобальні та національні проблеми економіки. [Електронне наукове видання]. 2016. Випуск 14. с.190–193. –URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/222.pdf> (*Index Copernicus*)

2. Купчишина О.А. Особливості державного регулювання в аграрному секторі. Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки [Збірник наукових праць]. (*Index Copernicus, Scientific Indexing Service, Scientific & Scholarly Journals Factor*). – Маріуполь: ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», 2017. – Випуск 33 – С. 109–114.

3. Купчишина О.А. Сучасний стан аграрного сектору Миколаївщини як базис для формування регуляторної політики в галузі. Вісник Харківського Національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Серія „Економічні науки” [Збірник наукових праць]. (*Index Copernicus*). – Харків, 2017. –№3 – С.

380–389. (*Ind*)

4. Купчишина О.А. Вплив державної регуляторної політики на функціонування підприємницьких структур аграрного сектору. Вісник Харківського Національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Серія „Економічні науки” [Збірник наукових праць].– Харків, 2017. –№4 – С. 439–450. (*Index Copernicus*)

5. Купчишина О.А. Моніторинг регуляторної політики в аграрному секторі. Вісник аграрної науки Причорномор'я. Серія „Економічні науки” [Збірник наукових праць]. – Миколаїв, 2018. –№3– С.33-39 (*Index Copernicus*).

6. Купчишина О.А. Реалізація регуляторної політики як важливий компонент земельних відносин в аграрному секторі. Причорноморські економічні студії: [Збірник наукових праць– Одеса, 2018. – Випуск 28(1). – С. 88 – 92.]. (*Index Copernicus*).

7. Купчишина О.А., Шهبаніна О.В. Державна підтримка інноваційного розвитку аграрного сектору України. Вісник ХНАУ №2, 2020 с.368-375 . (*Index Copernicus*). (*Особисто автору належить обґрунтування напрямів державної підтримки інноваційного розвитку аграрного сектору України*)

1.2. Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

8. Купчишина О.А. Особливості регуляторної політики в аграрному секторі України в світлі сучасних глобальних викликів. Міжнародна безпека у світлі сучасних глобальних викликів. Збірник наукових праць-Mykolas Romeris University, Vilnius, 2018 - 556p.

9. Kupchyshyna O., Irtysheva I., Stroiko T. Formation of national regulatory policy in accordance with sectoral specificities - PERSPECTIVES – JOURNAL ON ECONOMIC ISSUES №2. 2020. p. 22-36 URL: <http://perspectives-ism.eu/full/p202-s022.pdf> (*Особисто автору належить обґрунтування напрямів розвитку національної регуляторної політики*)

2. Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

10. Купчишина О.А., Шهبаніна О.В. Регуляторна політика в аграрному секторі: об'єктивна необхідність чи непотрібне втручання International Scientific Conference The modern Trends in the Development of Business Social Responsibility: Conference Proceedings, May 19 th, 2017. Lisbon, Portugal: Baltija Publishing. – p. 86-88. (*Особисто автору належить обґрунтування принципів формування регуляторної політики*)

11. Купчишина О.А. Регуляторна політика як основа розвитку національної економіки // Глобальний економічний простір: детермінанти розвитку: матеріали II між нар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 21 жовт. 2016 р.). – Миколаїв. – С.29-30.

12. Купчишина О.А. Індикатори оцінки впливу регуляторної політики на економіку аграрного сектору // Сучасна національна економіка країни:

проблеми, дослідження, перспективи: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 20 жовт. 2017 р.). Київ. 2017. С. 43-47.

13. Купчишина О.А., Шебаніна О.В. Підходи до оцінки впливу регуляторної політики на економіку України // International Scientific Conference Anti-Crisis Management: State, Region, Enterprise: Conference Proceedings, Part II, November 17th, 2017. Le Mans, France: Baltija Publishing. - p. 26-29. *(Особисто автору належить систематизація підходів до оцінки впливу регуляторної політики).*

14. Купчишина О.А. Основні моделі державного регулювання аграрного сектору в світі // Економічна політика та адміністрування у сфері регіонального розвитку України: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 25-26 січн. 2018р., Миколаїв. 2018. С.19-21.

15. Купчишина О.А., Прокоф'єв Д.І. Формування організаційно-економічного механізму регуляторної політики в умовах децентралізації // International Scientific Conference Economic security: state, cluster, enterprise. December 25-26th, 2020. Lisbon, Portugal: Baltija Publishing. - p. 32-36. *(Особисто автору належить обґрунтування напрямів формування організаційно-економічного механізму регуляторної політики).*

АНОТАЦІЯ

Купчишина О. А. Концепт регуляторної політики в економіці аграрного сектору. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Миколаївський національний аграрний університет, Миколаїв, 2021.

Дисертація присвячена розвитку теоретико-методичних підходів та обґрунтуванню практичних рекомендацій щодо формулювання концептуальних положень та розробки теоретичних і практичних основ формування регуляторної політики в економіці аграрного сектору. Досліджено теоретичні аспекти, принципи, етапи здійснення регуляторної політики та обґрунтовано особливості державного регулювання в аграрному секторі; систематизовано індикатори оцінки впливу регуляторної політики на економіку аграрного сектору.

Систематизовано основні етапи формування державної регуляторної політики України через поєднання з основними етапами регуляторної політики в країнах ОЕСР

Встановлено, що ефективний державний аграрний протекціонізм повинен бути комплексною системною програмою, на основі якої держава регулює стійкість аграрного сектору. Тобто на основі системи нормативно-правових актів та організаційно-економічних механізмів державні органи повинні на інноваційній основі формувати сприятливі умови для розвитку аграрного сектору.

Визначено, що в основу формування ефективної регуляторної політики в аграрному секторі необхідно закласти, насамперед, механізм державного регулювання цін і доходів національних агротоваровиробників.

Проаналізовано рівень розвитку та ефективність виробництва в аграрному секторі України; здійснено моніторинг регуляторної політики в аграрному секторі та обґрунтувати вплив державної регуляторної політики на функціонування підприємницьких структур аграрного сектору.

Обґрунтовано концептуально-стратегічні засади трансформації регуляторної політики; визначено напрями державної підтримки інноваційного розвитку аграрного сектору; сформовано організаційно-економічний механізм регуляторної політики економіки аграрного сектору.

Сформовано концептуальну модель аналізу «витрати-результати», що базується на ідеї про позитивну залежність між витратами державної аграрної політики та результатами функціонування аграрного сектору економіки.

Визначено, що комплексний аналіз регуляторної політики повинен складатися з трьох основних блоків: аналіз витрат і результатів аграрної політики; аналіз цілей і задач бюджетних програм; аналіз регуляторних умов ведення агробізнесу.

Ключові слова: регуляторна політика, державне регулювання, аграрний сектор, ефективність, індикатори оцінки, національна економіка, інноваційний розвиток, компаративні системи.

ABSTRACT

Kupchyshyna O.A. The Concept of Regulatory Policy in the Economy of Agricultural Sector. - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The thesis aimed at obtaining the degree of Candidate of Economic Sciences (PhD) in a specialty 08.00.03 -Economy and Management of National Economy. - Mykolaiv National Agrarian University, 2021.

The thesis deals with the development of theoretical and methodological approaches and justification of practical recommendations on formulation of conceptual framework and working out theoretical and practical bases for regulatory policy agrarian sector in economy formation. Theoretical aspects, principles, stages of implementation of regulatory policy are studied and the peculiarities of state regulation in the agricultural sector are substantiated; indicators for assessing the impact of regulatory policy on the agricultural sector economy are systematized.

The main stages of formation of the state Ukrainian regulatory policy ne by means of combination with the main stages of regulatory policy in the OECD countries are systematized.

It has been identified that effective state agrarian protectionism should be a comprehensive systemic program on the basis of which the state regulates the sustainability of the agricultural sector. That is, on the basis of the system of legal acts and organizational and economic mechanisms, public authorities must create favorable conditions for the development of the agricultural sector on an innovative basis.

It has been determined that the basis for the formation of an effective regulatory policy in the agricultural sector should be based, first of all, on the mechanism of state regulation of prices and incomes of national agricultural producers.

The level of development and production efficiency in the agricultural sector of Ukraine has been analyzed; monitoring of regulatory policy in the agricultural sector has been carried out and the influence of state regulatory policy on the functioning of entrepreneurial structures in the agricultural sector has been substantiated.

The monitoring of the regulatory policy for the agricultural sector has been carried out according to the OECD methodology for Ukraine in the period of 1995-2019. The analysis of all four main indicators of regulatory policy according to the OECD methodology for Ukraine in the period of 1995-2019 shows a constant positive value and relative stability of the GSSE (General Services Support Estimate) indicator throughout the analysis period. This indicator characterizes government support for infrastructure enterprises that provide services to agricultural producers.

Against the background of the instability of PSE and CSE indicators for Ukraine, the indicator of support for the general provision of the agricultural sector (agricultural infrastructure) appears to be stable which reflects the volume of annual gross budget transfers in cash to organizations providing services to agricultural production (GSSE - General Service Support Estimate).

Conceptual and strategic foundations for the transformation of regulatory policy have been substantiated; directions of state support for innovative development of the agricultural sector are determined; the organizational and economic mechanism of the regulatory policy of agricultural sector economy has been formed.

It has been determined that a comprehensive analysis of regulatory policy should consist of three main blocks: the analysis of costs and benefits of agricultural policy; the analysis of the goals and objectives of budget programs; the analysis of the regulatory conditions for performing agricultural business.

A set of indicators that will allow tracking tightness and quality of the relationship between the main indicators of the costs of agricultural policy and the effectiveness of agricultural production has been systematized.

A detailed analysis of the unified budget expenditures by program classification is carried out, that is, in the context of budget programs, and the unified budget expenditures for agricultural support are investigated according to the functional and program classification.

It has been proved that the mechanism of the state support for innovative development of the agricultural sector should be based on dualistic interaction of the system of state regulation of the industry and the mechanism of state support, based on the combination of these elements, the realistic state innovation policy of the agricultural sector and the corresponding strategy for innovative development is

formed. The following indicative indicators should be the result of the stimulating effect: the increase in the share of science-intensive products in the agricultural sector, the increase in the share of investments in R&D and innovative production, the increase in the level of profitability of innovation-oriented enterprises.

Key words: regulatory policy, government regulation, agricultural sector, efficiency, assessment indicators, national economy, innovative development, comparative systems.

Підписано до друку «12» квітня 2021р.
Формат 60x84 1/16. Папір друк.офсетний.ум друк.арк. 2,6
Зам. № 1/04 від 12.04.2021р. Наклад.100 прим.
Надруковано ФОП Ємельянова Т.В
54001, м. Миколаїв, вул. Шевченка, 14
Тел.: (0512) 47-74-48, e-mail: printex_nik@ukr.net
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 6167 від 03.05.2018